

kapittel van St. Maria ten Hove en dát dekenaat kon zich te Rotterdam niet laten gelden, omdat de St. Laurens-parochie als 'dochter van Rotte' ressorteerde onder de abdij van St. Paulus te Utrecht. Een visitatie-plicht droeg Donk dus niet op zijn schouders. Hij fungeerde niet als 'land-deken'.

Bovendien: Donk was in november 1572 pastoor te Amsterdam en zijn overkomst naar Rotterdam zou zeker niet onopgemerkt zijn gebleven en ook enig tumult hebben veroorzaakt. Ja, zelfs had 't hem gevaar kunnen opleveren. En dat strookte niet met zijn aard. Hij heet een voorzichtig man, er niet op belust sensatie te verwekken. Trouwens, hij had al het nodige achter de rug! Lafhartig mag men hem volgens zijn biograaf Noordeloos niet noemen, een waaghals evenmin. Alleen een zeer deugdelijk bewijs zou ons ervan kunnen overtuigen, dat hij in november '72 in Rotterdam heeft vertoefd. Met dat al blijft de zin van Hazewinkel irriterend waar: 'Nadere bijzonderheden waarop de "alteratie" in haar werk ging, ontbreken helaas'.

We lopen in de mist, óók wanneer we vragen wie de eerste Calvinistische dienst op zondag 16 november in de Grote kerk heeft geleid. Men heeft wel beweerd, dat Cornelis Cooltuyn de eerste predicatie heeft verricht, maar dat moet uitgesloten worden geacht, daar Cooltuyn reeds in 1567 te Emden was overleden. (Met een beminnelijke naïveteit houden de redacteurs van Hervormd Rotterdam in de nrs. van 3 en 10 november 1972 de legende voor de goegemeente levend, dat 'waarschijnlijk door Cornelis Kooltuin' de eerste 'gereformeerde leerrede' is gehouden!). Waarom de Gereformeerden tot de 16de november hebben gewacht of móeten wachten, blijft een intrigerend raadsel.

Met dat al blijft het duister wie die dienst heeft geleid. Over een eigen vaste voorganger kon (vrij zeker) de kleine Hervormde gemeente niet beschikken. Waarschijnlijk maakte men gebruik van de diensten van rondtrekkende en dus tijdelijke en incidentele voorgangers. Predikanten, die een protestantse universiteit hadden afgelopen, had men nauwelijks voorhanden. De reizende predikers waren meestal ex-priesters, die tijdens het Spaans bewind de vlucht hadden genomen wegens hun nieuwe overtuiging, óf omdat zij iets op hun kerkelijke kerfstok hadden, gehuwden veelal, vaak lieden van een wat onhandelbaar en roerig temperament, zoals later bij de ordening en nadere stabilisatie van de Kerk zou blijken.